

Шпіляревич В. В.

*ДВНЗ «Прикарпатський
національний університет
імені Василя Стефаника»,
Навчально-науковий
юридичний інститут,
доцент кафедри
кримінального права,
кандидат юридичних наук*

Shpilyarevych V.V.

*Vasyl Stefanyk Precarpathian
National University,
Educational and Scientific
Institute of Law, Associate
Professor of the Department of
Criminal Law, PhD*

ЗАХОДИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОГО ХАРАКТЕРУ, ВІДМІННІ ВІД ПОКАРАННЯ, ЗА КРИМІНАЛЬНИМ ЗАКОНОДАВСТВОМ КОРОЛІВСТВА НОРВЕГІЇ

Наукове осмислення зарубіжного кримінального законодавства дає можливість краще зрозуміти власне кримінальне законодавство, бо очевидно, що достоїнства і недоліки останнього найбільш рельєфно проявляються саме при порівнянні його з іноземним законодавством. Знання зарубіжного кримінального законодавства дозволяє використати позитивний досвід інших держав, зблизити з ним внутрішнє кримінальне законодавство і таким чином уникнути помилок при вирішенні відповідних питань у національному кримінальному праві, оскільки сучасні процеси інтеграції з необхідністю передбачають і певну уніфікацію права різних держав.

Варто зазначити, що у різних державах світу законодавче регулювання заходів кримінально-правового характеру, відмінних від заходів покарання, є неоднаковим. Це пояснюється тим, що розробка чи вдосконалення кримінального законодавства конкретної держави здійснюється із урахуванням особливостей власної правової системи та менталітету.

А зараз більш детально про заходи кримінально-правового характеру, відмінні від покарання, за кримінальним законодавством саме Королівства Норвегії.

Як відомо, кримінальне законодавство Королівства Норвегії (далі – КК Королівства Норвегії) від 22 травня 1902 року складається із двох Кодексів: Загальногромадянського КК та Воєнного КК, які до цього часу є чинними на території цієї Скандинавської країни. Загальногромадян-

ський КК та Воєнний КК діють паралельно, однак Загальногромадянський КК є базовим, а Воєнний КК передбачає кримінальну відповідальність виключно за вчинення воєнних злочинів.

КК Королівства Норвегії від 22 травня 1902 року посідає особливе місце в історії буржуазного кримінального законодавства. І йому як і багатьом державам світу відомі не тільки заходи покарання (основні (Глава 2, § 15): тюремне ув'язнення (позбавлення волі), арешт, тримання під вартою, громадські роботи (можуть бути застосовані виключно до тієї особи, яка проживає у Королівстві Норвегія), штраф; додаткові (Глава 2, § 16): позбавлення громадянських прав (позбавлення права на військову службу, позбавлення об'єктивного виборчого права), заборона на перебування у певні місцевості), а й інші заходи кримінально-правового характеру, які носять назву «Інші правові наслідки», що можуть застосовуватися тільки тоді, коли є загроза повторного вчинення особою відповідного суспільно небезпечного діяння [1]. Зокрема, у Главі 2 зазначеного вище Кодексу до інших правових наслідків вчинення злочину законодавець відносить:

1) примусове психіатричне лікування (§ 39) – відповідно до положень § 39, абз. 1 § 44 КК Королівства Норвегії від 22 травня 1902 року примусове психіатричне лікування застосовується до осіб, які не підлягають покаранню у зв'язку з тим, що вони є психічно хворими або знаходяться у несвідомому стані і це необхідно для захисту суспільства [1].

У разі необхідності направлення порушника закону на примусове психіатричне лікування засуджений, його близькі або персонал установи, відповідальний за лікування засудженого, можуть клопотати про припинення застосування покарання до останнього і направлення його відповідне психіатричне лікування.

2) примусове піклування (§ 39а) – з метою захисту суспільства від осіб, які під час вчинення злочину мали психічне захворювання високого ступеня та звільнені від покарання на підставі абз. 2 § 44 КК, до останніх може бути застосовано примусове піклування [1]. Таке піклування здійснюється в спеціалізованому, відповідним чином обладнаному закладі служби охорони здоров'я, у якій засуджений може утримуватися проти своєї волі і повертається при втечі, якщо необхідно – силою і за допомогою відповідних представників органів державної влади.

З урахуванням інтересів засудженого і якщо це не суперечить інтересам безпеки, спеціалізована установа згідно припису, видаваному Королем, може укласти договір щодо здійснення примусового піклування за межами спеціалізованої установи, яка безпосередньо несе відповідальність за здійснення примусового піклування.

Кримінальним законодавством Королівства Норвегії передбачається також можливість відстрочки виконання покарання, рішення про яку може прийматися судом виключно у разі вчинення особою злочину, за який передбачається покарання у виді позбавлення волі або штрафу. При цьому випробувальний термін, який встановлюється судом, зазвичай триває два роки, а в окремих випадках може встановлюватися й на строк до п'яти років.

Випробувальний термін відраховується з дня винесення остаточного вироку [1].

При звільненні засудженого від відбування покарання з випробуванням згідно ч. 1 § 39g, ч. ч. 2–5 § 53 КК Королівства Норвегії від 22 травня 1902 року суд може покласти на нього такі обов'язки [1]:

1) здійснення спеціально уповноваженими органами контролю за поведінкою засудженого;

2) перебування протягом 1 року у житловому приміщенні, що належить установі чи комуні. При цьому суд може постановити, що засуджений може утримуватися там проти своєї волі і повернутий під час втечі, якщо буде потрібно – із застосуванням сили і за допомогою відповідних представників органів державної влади

3) відмічатися у поліції у визначений для цього час;

4) дотримуватися положень про місце перебування, роботу, освіту або зв'язків з певними особами,

5) дотримуватися положень про обмеження використання доходу, майна і виконання фінансових зобов'язань;

6) утримуватися від вживання алкоголю або інших наркотичних чи одурманюючих речовин;

7) пройти курс лікування від алкогольної, наркотичної залежності чи залежності від одурманюючих речовин, якщо необхідно, в спеціалізованій установі;

8) участь в антиалкогольних програмах;

9) пройти курс психіатричного лікування, якщо необхідно, в спеціалізованій установі;

10) перебувати вдома або у відповідній установі строком до 1 року;

11) відвідувати ради з вирішення конфліктів для участі у врегулюванні суперечок і виконання можливих угод, які укладаються на зустрічах, за умови, що як потерпілий, так і обвинувачений дали свою згоду на переговори в раді з вирішення конфліктів;

12) виплатити компенсацію і відшкодування, на які потерпілий чи інша порушена сторона мають право і вимагають їх, і які, як вважає суд, засуджений здатний виплатити;

13) виплатити витрати на утримання, заборговані або такі, що підлягають виплаті за час випробувального терміну.

Особливістю КК Королівства Норвегії від 22 травня 1902 року є також те, що законодавець цієї держави не регламентує у кримінальному законі інститут судимості та не вважає за можливе його застосовувати [2, с. 106].

Таким чином, підводячи підсумки з усього вище наведеного, слід зазначити, що у кримінальному законодавстві Королівства Норвегії від 22 травня 1902 року регламентовані заходи кримінально-правового характеру як правові наслідки вчинення кримінального правопорушення розроблені з урахуванням національної моделі кримінально-правового впливу на злочинність та спрямовані на досягнення тих цілей, які стоять перед кримінально-правовою політикою відповідної країни Скандинавського півострова.

1. *Уголовное законодательство Норвегии от 22 мая 1902 года. URL: <http://www.crimpravo.ru/codecs/norway/2.doc>.*

2. *Богатирьова О. І. Виконання покарань та інших кримінально-правових заходів, не пов'язаних з ізоляцією від суспільства на прикладі Норвегії. Наше право. 2013. № 7. С. 103–107.*

Шпіляревич В.В. Заходи кримінально-правового характеру, відмінні від покарання, за кримінальним законодавством Королівства Норвегії

Стаття присвячена дослідженню заходів кримінально-правового характеру, відмінних від покарання, за кримінальним законодавством Королівства Норвегії. Це обумовлено тим, що наукове осмислення зарубіжного кримінального законодавства дає можливість краще зрозуміти власне кримінальне законодавство, бо очевидно, що достоїнства і недоліки останнього найбільш рельєфно проявляються саме при порівнянні його з іноземним законодавством. Як висновок, автором констатується, що у кримінальному законодавстві Королівства Норвегії від 22 травня 1902 року регламентовані заходи кримінально-правового характеру як правові наслідки вчинення кримінального правопорушення розроблені з урахуванням національної моделі кримінально-правового впливу на злочинність та спрямовані на досягнення тих цілей, які стоять перед кримінально-правовою політикою відповідної країни Скандинавського півострова.

Ключові слова: заходи кримінально-правового характеру, заходи покарання, інші заходи кримінально-правового характеру, примусове психіатричне лікування, примусове лікування.

Shpiliarevych V.V. Criminal law measures other than punishment under the criminal legislation of the Kingdom of Norway

The article is dedicated to the study of criminal law measures other than punishment under the criminal law of the Kingdom of Norway. The fact that scientific understanding of foreign criminal law gives the opportunity to understand better national criminal law, thus it is obvious that the advantages and disadvantages of the last are most clearly visible when comparing it with foreign legislations. In conclusion, the author states that the criminal legislation of the Kingdom of Norway since 22 of May 1902 defines criminal law measures as legal consequences of a criminal offence, which were designed due to the national model of criminal influence on crime and intended at achieving the criminal policy goals, of the represent country of the Scandinavian Peninsula.

Key words: criminal law measures, punishment measures, other types of criminal law measures, compulsory psychiatric treatment, compulsory treatment.